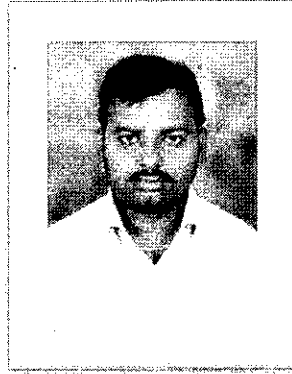

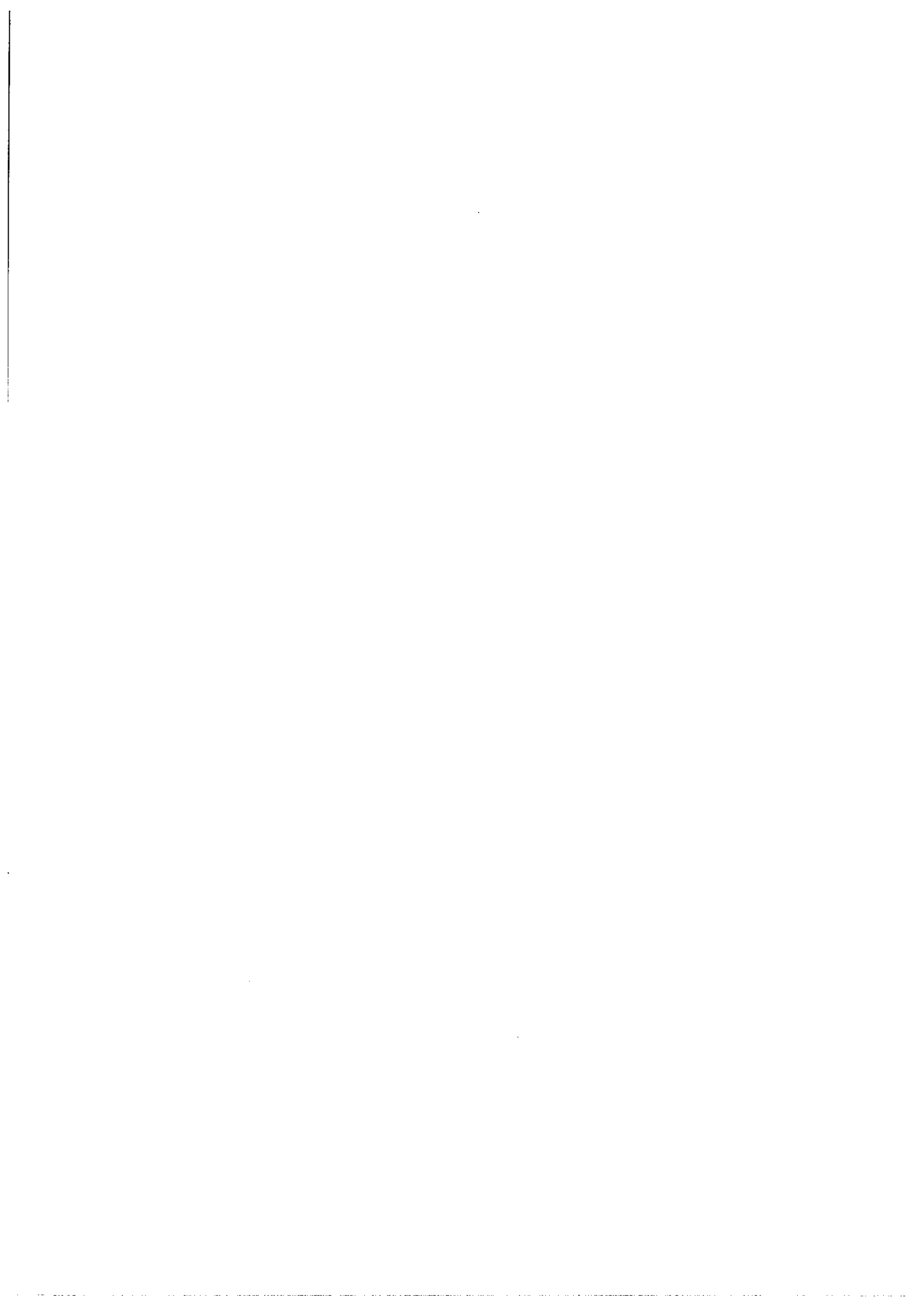
बाल-बगीचा-2

WORK BOOK

C. Maruthee Sudhakar L.P. Hindi

Cell - 9849277599

1. मन करता है

1. शब्दार्थ:-

अकड़ = मिडीसिपाటు

आसमान = ఆకాశము

उड़ = ఎగురు

उड़ना = ఎగురుట

कर = చేయు

करना = చేయుట

कोयल = కోకిల

चंदा = చంద్రుడు

चरखी = దారము చుట్టు చక్రము

चिड़िया = పిట్ట, పిచుక, పక్షి

जा = వెళ్లు

जाना = వెళ్లుట

तक = వరకు

तारा = నక్షత్రము

तितली = సీతాకోక చిలుక

दिखाना = చూపించడము

दूर - दूर = దూరందూరంగా

दूर = దూరము

पतंग = గాలిపటము

पर = మీద

पीला = పసుపు

बनकर = అగుట

बोल = మాట

मचाना = చేయుట

मन = మనసు

मीठा = తియ్యని

मीठे - मीठे = తియ్యతియ్యని

में = లో, లోపల

लग = వరకు, కొరకు

लगाना = ప్రారంభమగుట

लाल = ఎరుపు

लेकर = తీసుకొని

शोर = అల్లరి

सब = అందరు

सब तारों पर = అన్ని తారల మీద

सुन = విను

सुनना = వినుట

सुनाना = వినిపించుట

सूरज = సూర్యుడు

सुनो-बोलो

प्रश्न:-

1. चित्र में क्या दिखायी दे रहे हैं?

ज)

2. लड़के क्या कर रहे हैं?

ज)

सुनो-बोलो

1. तुम्हारा मन क्या-क्या करने को कहता है?

ज)

2. तुम अपने घर में किसकी नकल करना पसंद करते हो? क्यों?

ज)

3. ऐसे दो काम बताओ जो तुम कर सकते हो मगर बड़े नहीं?

ज)

पढ़ो:-

1. कौन क्या करता है? जोड़ी बनाओ।

सुरज

चाँद

तितली

कोयल

चिड़िया

दूर-दूर तक उड़ती है।

मीठे-मीठे गीत सुनाती है।

आसमान में दौड़ लगाता है।

शोर मचाती है।

तारों पर अकड़ दिखाता है।

2. कविता में बच्चे का मन क्या-क्या करने को कहता है? बताओ।

लिखो:-

1. कविता में बालक क्या-क्या बनना चाहता है?

ज) -----

2. कविता का भाव अपने शब्दों में लिखो?

ज) -----

शब्द भंडार:-

1. पतंग की तरह हवा में क्या-क्या उड़ सकते हैं?

ज) -----

I. निम्न लिखित शब्दों का अर्थ लिखो।

1. अकड़ = 2. चिड़िया = 3. मन =
4. चरखी = 5. पतंग = 6. लेकर =

II. नीचे द्ये गये शब्दों को वचन बदलो।

1. तारा -, 2. तितली - 3. चिड़िया -

III. निम्न लिखित शब्दों को विलोम शब्द लिखो।

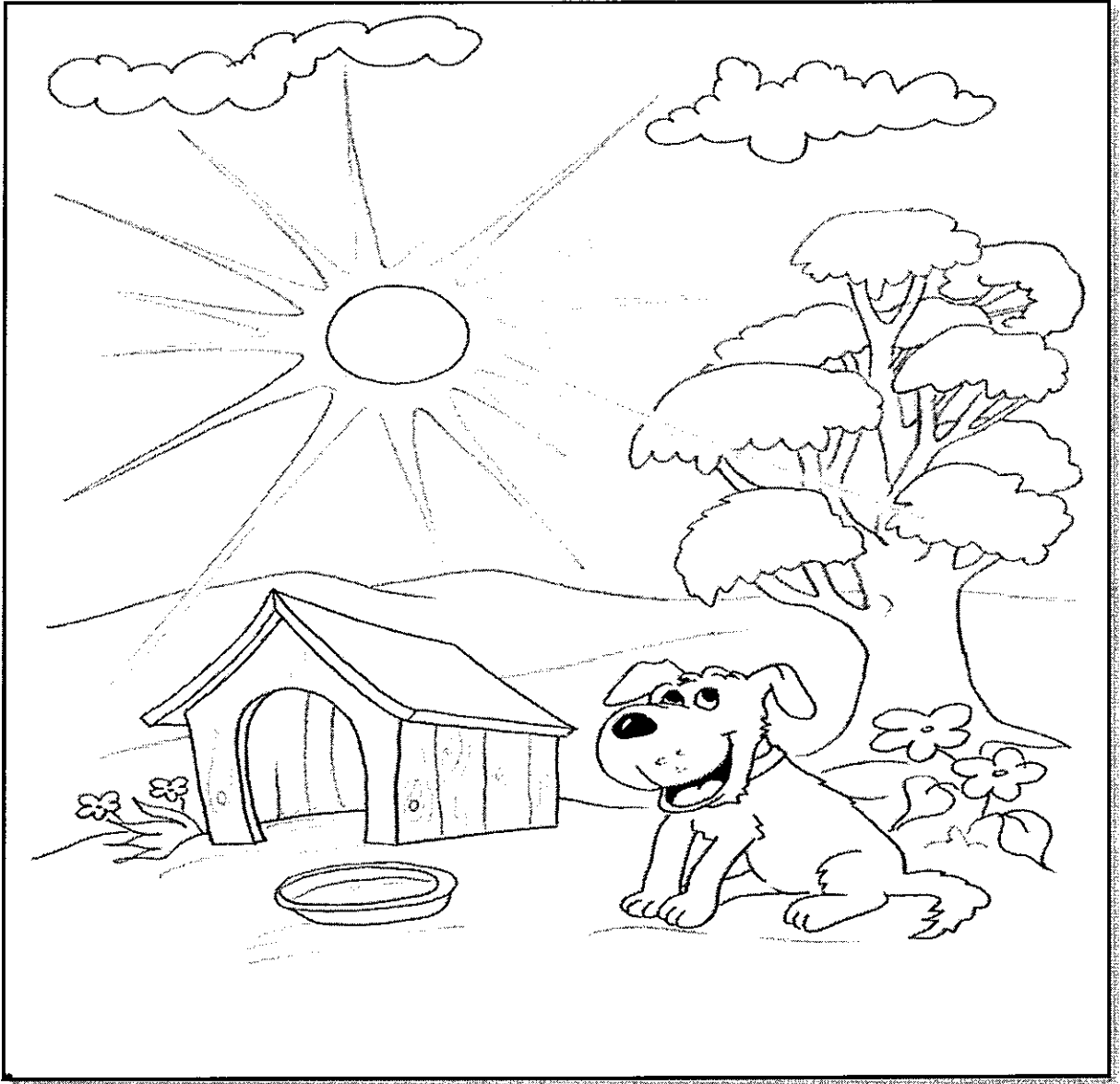
1. आसमान x 2. दौड़ x 3. दूर x
4. मीठा x 5. काला x

IV. निम्न लिखित अक्षरोंसे शब्द बनाओ।

सू	म	ज	र
न	ति	पी	ली
आ	मा	क	प

1. ----- 2. ----- 3. -----
4. ----- 5. ----- 6. -----
7. ----- 8. ----- 9. -----

V. चित्र को रंगों से भरों।

भाषा की बात:-

पढ़ो-समझो:-

लगाऊँ

दिखाऊँ

जाऊँ

सुनाऊँ

मचाऊँ

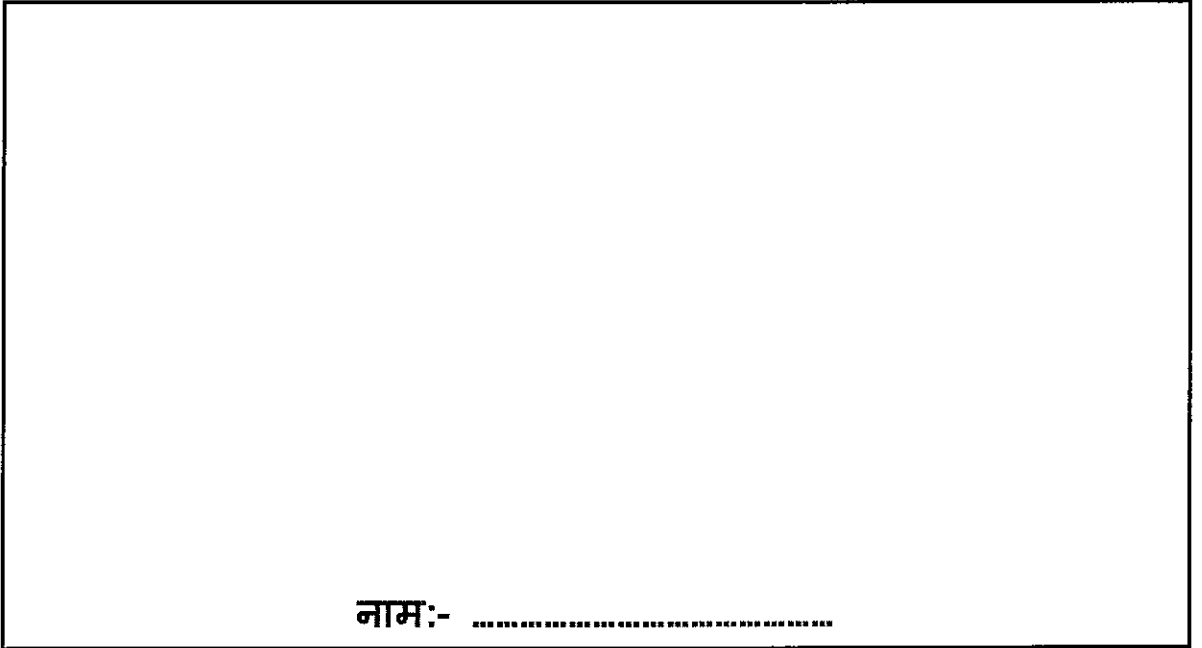
उड़ाऊँ

सृजनात्मक अभिव्यक्ति:-

I. तुम इस वर्ष सातवीं कक्षा में क्या-क्या करना चाहते हो? सोचकर लिखो।

ज) _____

II. अपनी मन पसंद चित्र बनाकर रंग भरो।

नाम:-

III. हवा में उड़ने वाले कुछ पक्षियों के चित्र चिपाओ।

सातवी कक्षा
मन करता है - गृहकार्य

छात्र का नाम:-

I. नीचे दिए गये प्रश्नों का उत्तर लिखिए।

१. तुम्हारा मन क्या - क्या करने को कहता है?

ज).-----

२. तुम अपने घर में किसकी नकल करना पसंद करते हो? क्यों?

ज).-----

३. तुम क्या - क्या बनना चाहते हो?

ज).-----

४. पतंग की तरह हवा में क्या - क्या उड़ सकते हैं?

ज).-----

II. नीचे दिए गये शब्दों का अर्थ तेलुगु में लोखो।

१. सूरज = २. तारा = ३. तितली = ४. शोर = ५. पीला =

III. नीचे दिए गये तालिका को पढ़कर शब्द बनाओ।

आ		मा		अ
	क		ति	
स		इ		न
	त		म	
ला		ल		ली

उदाहरण :- तितली

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

IV. कौन क्या करता है? जोड़ी बनाओ।

१. चाँद	शोर मचाती है।
२. तितली	मीठे - मीठे गीत सुनाती है।
३. कोयल	दूर - दूर तक उड़ती है।
४. चिड़िया	तारों पर अकड़ दिकाता है।
५. सूरज	आसमान में दौड़ लगाता है।

V. शब्दों को शुद्ध कीजिए।

१. सरज - _____	२. असमन - _____	३. कायल - _____
४. चरका - _____	५. ततली - _____	

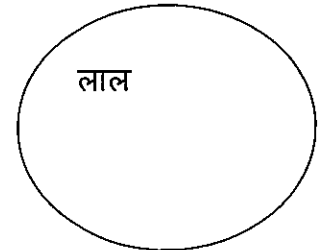
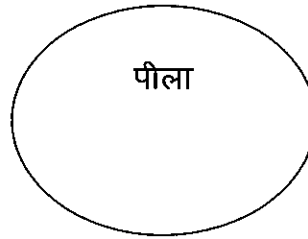
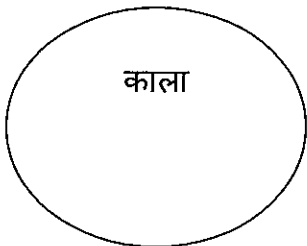
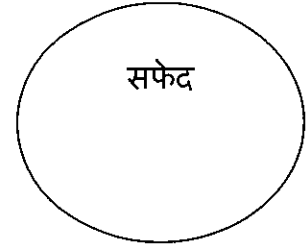
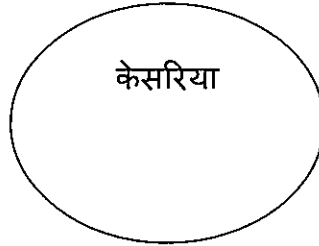
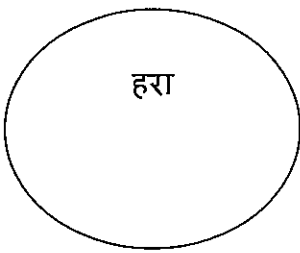
VI. पर्यायवाची शब्द लिखो।

१. तारा = _____	२. आसमान = _____	३. पक्षी = _____

VII. वचन बदलो।

१. चिड़िया - _____	२. तितली - _____	३. चरखी - _____

VIII. रंग ढालो।

C.M. Sudhakar Lp. Hindi,

Anantapuramu (D).

2. सचचा दोस्त

1. शब्दार्थः -

अपनी = తనయొక్క

अब = ఇప్పుడు

आ = వచ్చు

आँख = కన్ను

आना = వచ్చుట

आपस में = దగ్గరలో

आया = వచ్చెను

इकट्ठा = జమ చేయుట

उसका = దానియొక్క

एक = ఒకటి

और = మరియు

कमाना = సంపాదించుట

कर = చేయు

करना = చేయుట

कलम = కలము

कहा = చెప్పెను

काँप = వనుకు

काँपना = వనుకుట

काट = త్రుంచు

काटना = త్రుంచుట

किया = చేసెను

कुछ = కొన్ని

कुछ दिन = కొన్ని రోజులు

कुर्सी = కుర్చీ

कैसे = ఏవిధంగా

खा = తిను

खाना = తినుట

खिड़की = కిటికీ

खुश = ఆనందము,

खूब = ఎక్కువగా

खेल = ఆట

खेलना = ఆడుట

खोकर =

खोज = వెతుకు

गाँव = గ్రామము

गिलास = గ్లాసు

घर = ఇల్లు

चढ़ = ఎక్కు

चढ़ना = ఎక్కుట

चल = వెళ్లు

छाया = నీడ

जंगल = అడవి

जब = ఎప్పుడైతే

जमा = ప్రోగు

जलाकर = కాల్చుకొని

जलाना = కాల్చుట

झूलना = ఊగుట

झूला = ఊయల

टूट = విరుగు

तन = శరీరము

तालाश = వెతుకుట

तूफान = తూఫాను

थक = అలుపు

थक जाना = అలసి పోవుట

थैली = సంచి

दरवाजा = వాకిలి

दान = దానము

दुःख = దుఃఖము

दोनों = ఇద్దరూ

दोस्त = मित्रుడు

नदी = నది

नाम = పేరు

नाव = పడవ

निभाना = నిలబెట్టుకొనుట

निर्णय = నిర్ణయము

नौकरी = ఉద్యోగము

पंखा = ఫ్యాను

पत्ते = ఆకులు

पर = మీద

पहला = మొదటి

पहुँचना = చేరుట, వెళ్లుట

पार = దాటు

पास = దగ్గర

पेड = చెట్టు

प्यार = ప్రేమ

फल = పండు

बड़ा = పెద్ద

बताना = చెప్పుట

बनाना = తయారు చేయుట

बल्ला = బ్యాటు

बहुत = చాలా

बिताना = గడుపుట

बीच = మధ్య

बीच में = మధ్యలో

बीत गया =

बूढ़ा = ముదుసలి

भगाना = పాఠశాలలు

माला = దండ

मिचौनी = దాగుడు

मूतलौ कन्नुलु

मूयुल

मित्रता = मित्रत्वము

मेज = బల్ల

मेरी = నాయుక్క

लकडियाँ = కర్రలు

लकडी = కర్ర

लगाना = నాటుట,

అతికించుట

लौटना = తిరిగి వచ్చుట

वह = అది, అతడు, ఆమె

वहाँ = అక్కడ

वृक्ष = వృక్షము, చెట్టు

वैसा ही = అదేవిధంగా

शहर = పట్టణము

शाखा = కొమ్మ

सच्चा = నిజమైన

समय = సమయము

समस्या = సమస్య

सर्दी = చలి

सूख = ఎండిన

सो = నిద్ర

सोच = ఆలోచన

सोचना = ఆలోచించుట

सोजाना = నిద్రపోవుట

हर रोज = ప్రతి రోజు

हार = హారము, దండ,

माल

सुनो-बोलो

प्रश्न:-

1. चित्र में क्या-क्या दिखायी दे रहे हैं?

.....

.....

.....

2. पेड़ के बारे में कुछ वाक्य बोलो।

.....

.....

.....

सुनो-बोलो:-

1. अमर और पेड़ की दोस्ती के बारे में बोलो?

.....

.....

.....

2. पेड़ हमारा सच्चा दोस्त है। कैसे?

.....

.....

.....

3. पेड़ की जगह तुम होते तो क्या करते?

.....
.....
.....

पढ़ो:-

अ) नीचे दिये गये वाक्यों को क्रम से लगाओ।

- इस तरह पेड़ ने सच्ची दोस्ती निभायी। ()
 - अमर का घर टूट गया। ()
 - उसका एक दोस्त था। ()
 - सब कुछ दन कर दिया। ()
 - मेरी शाखाएँ काटो, नाव बना लो। ()
- आ) नीचे दिये गये वाक्यों को क्रम से लगाओ।
- उसने लगाने क निर्णय लिया। ()
 - मेरा तना काटकर अपना घर बना लो। ()
 - उसने सोचा नदी को कैसे पार करूँ? ()
 - दोनों आपस में आँख मिचौनी खेलते थे। ()
 - हर रोज अमर पेड़ के पास जाता था। ()

लिखो:-

अ) पेड़ से हमें क्या-क्या लाभ हैं?

.....
.....
.....
.....

आ) पेड़ ने अमर को शहर जाने में कैसे सहायता की?

.....
.....
.....
.....

इ) इस कहानी का नाम 'सच्चा दोस्त' क्यों रखा गया है?

.....
.....
.....
.....

ई) हर दिन अमर कहाँ जाता था?

.....
.....
.....

उ) अमर का दोस्त कौन है?

.....
.....

ऊ) पत्तों से अमर क्या बनाता था?

.....
.....

ऋ) अमर जब थक जाता तो वह क्या करता था?

.....
.....

ए) अमर नौकरी की तालाश में कहाँ जाना चाहता था?

.....
.....

ऐ) अमर ने नदी को कैसे पार किया?

.....
.....
.....

ओ) अंत में अमर ने क्या निर्णय लिया?

.....
.....
.....

शब्द भंडार:-

अ) निम्नलिखित शब्दों को पर्याय शब्द लिखो।

1. दोस्त = 2. पेड़ = 3. माला =
4. तालाश = 5. इकट्ठा =

आ) निम्नलिखित शब्दों को विलोम शब्द लिखो।

1. एक x 2. खुश x 3. बहुत x 4. पास x

5. प्यार x 6. दोस्त x 7. बड़ा x 8. गाँव x

9. समस्या x 10. युवक x 11. सर्दी x

इ) निम्नलिखित शब्दों को बहुवचन शब्द लिखो।

1. लकड़ी - 2. पेड़ - 3. फल - 4. पत्ता -

5. शाखा - 6. नदी - 7. समस्या - 8. घर -

ई) निम्न शब्दों से वाक्य बनालो।

१. दोस्ती -

२. इकट्ठा -

३. जंगल -

४. शाखाएँ -

५. तालाश -

६. बहुत -

७. समय -

८. बड़ा -

९. प्यार -

१०. शहर -

उ) शुद्ध कीजिए।

1. बहत - 2. पेढ़ - 3. गवा - 4. पसा - 5. लकडि -

ऊ) चित्र देखो और नाम लिखो।

.....
.....

.....
.....

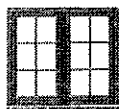
.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

भाषा की बात:-

अ) समझो-पढ़ो:-

एक पेड़ - कई पेड़

एक फूल - कई फूल

एक घर - कई घर

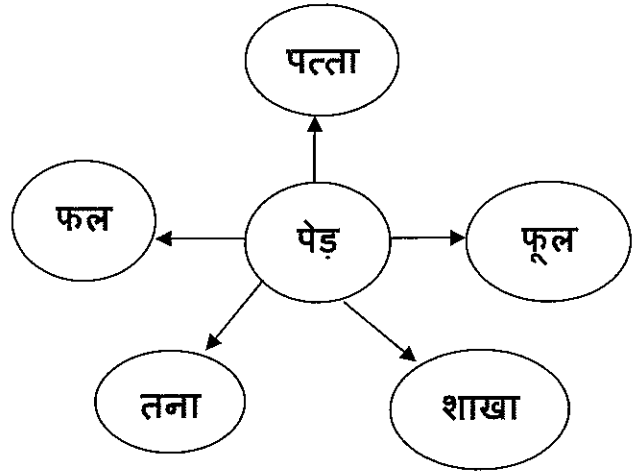
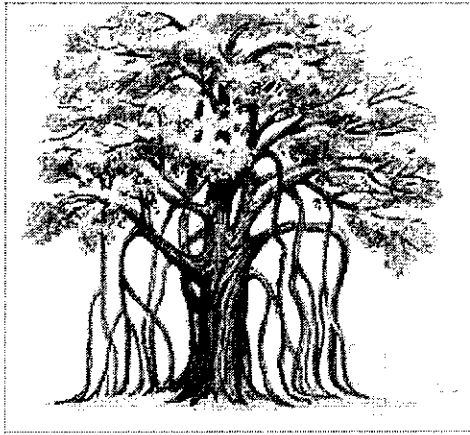
एक फल - कई फल

एक शहर - कई शहर

एक गाँव - कई गाँव

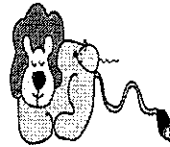
सृजनात्मक अभिव्यक्ति

अ) निम्न स्मृकेतों के आधार पर पेड़ के बारे में लिखो।

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

आ) निम्न दिये गये चित्रों के आधार पर एक कहानी लिखो।

-
-
-
-
-
-

अगर पेड़ भी चलते होते (उपवाचक)

I. शब्दार्थ: -

अगर = ఒక వేళ

अचानक = అకస్మాత్తుగా

ऊपर = పైన

कहीं = మరొకచోట, బహుశా

कितना = ఎంత

कीचड़ = మురికి, బంకమన్ను

खा = తిను

चढ़ = ఎక్కు

चल = వెళ్లు

छिप = దాచు

जहाँ = ఎక్కడైతే

झाट = తక్షణమే, వెంటనే

तोड़ = త్రుంచు

धूप = ఎండ, ధూపము

नीचे = క్రింద

बाँध = ఆనకట్ట

बाढ़ = వరద, ఆధిక్యము, వృద్ధి

भी = కూడా

भूख = ఆకలి

मजा = తమాషా, ఆనందము

मधुर = మధురమైన

रस्सी = త్రాడు

संतान = సంతానము, కల్పవృక్షము

से = తో, నుండి

हमारा = మనయొక్క

4. हिन्दी दिवस

I. शब्दार्थः -

अच्छा = మంచి	बातचीत = సంభాషణ
अधिक = ఎక్కువగా	भाइयों = అన్నదమ్ముల్లారా
अपनाना = అనుసరించుట	भाषण = ఉపన్యాసము
अभिनय = అభినయము, నటన	भी = కూడా
आओ = రమ్ము	मनाना = జరుపుట
आज = ఈ రోజు	मिलना = దొరుకుట
एवं = మరియు	मुझे = నాకు
कल = నిన్న, రేపు	में = నేను
कहाँ से = ఎక్కడ నుండి	राजभाषा = రాష్ట్ర భాష
कार्य क्रम = కార్యక్రమము	रास्ता = దారి
क्यों कि = ఎందుకనగా	रूप में = రూపములో
गीत = పాట	लेकिन = కాని
गुरुजन = గురువులు	विद्यालय = విద్యాలయము, పాఠశాల
चुनना = ఎన్నుకొనుట	विशेष = అసాధారణమైన
चौदह = పదునాలుగు	संविधान = రాజ్యాంగము
जरूर = తప్పనిసరి	सब मिलकर = అందరూ కలసి
ठीक = సరియైన	सबसे = అందరికంటే
ठीक है = మంచిది	समझना = తెలుసుకొనుట
तुम्हारा = మీయొక్క	सहेली = చెలికత్తె, మిత్రురాలు
तुम्हें = నీకు, మీకు	सिखाना = నేర్పించుట
तैयारी = ఏర్పాటు, సన్నద్ధత	सितंबर = సెప్టెంబర్
ध्यान = ध्यानము, చింతన	सीखलो = నేర్చుకోనుము
प्रधानादयापक = ప్రధానాద్యాపకులు, ప్రధానాచార్యులు	सुनो = విను
बड़ी खुश = చాలా ఆనందము	स्कूल = పాఠశాల
बताओ = చెప్పుము	हर साल = ప్రతి సంవత్సరము
बधाई = అభినందనము	हार्दिक = హృదయ పూర్వకమైన
बहनों = అక్కచెల్లెల్లారా	हिन्दी दिवस = హిందీ దినోత్సవము

प्रश्न:-

1. चित्र में क्या दिखाया दे रहा है?

ज).....

2. मंच पर खड़ा आदमी क्या बोल रहा होगा?

ज).....

सुनो-बोलो:-

1. विद्यालय में हिंदी दिवस के कार्यक्रम में क्या-क्या हुआ होगा?

ज).....

2. हिंदी सीखने से क्या-क्या लाभ हैं?

ज).....

3. तुम अपने विद्यालय में हिंदी दिवस कैसे मनाओगे?

ज).....

पढो:-

अ) किसने क्या कहा? लिखो?

- मैं तुम्हें सुनाती हूँ। _____

- लेकिन तुम भी तो बताओ, तुम भाषण में क्या कहोगी? _____

- कल एक विशेष कार्यक्रम है। _____

- हिंदी सीखो, हिंदी बोलो, हिंदी को अपनाओ। _____

- क्या बात है सरिता? _____

- उसी की तैयारी चल रही है। _____

- कहाँ से आ रही हो? _____

लिखो:-

अ) नीचे दिये प्रश्नों के उत्तर लिखो।

1. रोजी ने सरिता को हिंदी के बारे में क्या-क्या बताया?

ज).....
.....
.....

2. हिंदी सीखने के लिए तुम क्या-क्या करोगे?

ज).....
.....
.....

3. हिंदी समाचार किन-किन चैनलों पर देख सकते हैं?

ज).....
.....
.....

शब्द भंडार

अ) वर्गपहेली में कुछ भाषाओं के नाम दिये गये हैं। चुनकर लिखो।

हिं	सा	बी	ते	क	म
दी	जा	पा	लु	न्न	ल
पं	ज	व	गु	इ	या
गु	ज	रा	ती	उ	ल
रा	सिं	धी	न	र्दू	म

जैसे:- तेलुगु

1.
2.
3.
4.
5.
6.

भाषा की बात

अ) रेखांकित शब्द पढ़ो और समझो। इसी प्रकार कुछ वाक्य लिखो।

इधर आओ <u>बच्चो!</u>	<u>बच्चों</u> ने रेल यात्रा की।
<u>भाइयो!</u> यह हमारा अधिकार है।	उसके <u>भाइयों</u> ने सहायता की।
<u>बहनो!</u> यह देश तुम्हारा ऋणी है।	उसकी <u>बहनों</u> ने रंगोली बनायी।

आ) निम्न लिखित शब्दों को विलोम शब्द लिखो।

1. अच्छा x 2. कल x 3. ठीक x
4. आओ x 5. अधिक x 6. बहुत x

इ) लिंग बदलो।

1. अध्यापक - 2. प्रधानाध्यापक -

ई) सुद्ध कीजिए।

1. विदाअलय - 2. संविदान - 3. अद्यापक -
4. राजबाषा - 5. गरुजन - 6. हारदिक -

उ) पर्यायशब्द लिखो।

1. विद्यालय -,,
2. अध्यापक -,,
3. प्रधानाध्यपक -,,

ऊ) निम्न लिखित शब्दों को अर्थ लिखो। और वाक्य बनाओ।

शब्द	अर्थ	वाक्य
1. विद्यालय		
2. मिलकर		
3. अच्छा		
4. हिंदी दिवस		
5. जरूर		
6. अधिक		
7. भाषण		
8. अभिनय		
9. सीखना		
10. संविधान		

सृजनात्मक अभिव्यक्ति

सरिता ने भाषण में और क्या-क्या कहा होगा?

.....
.....
.....
.....
.....

परियोजन कार्य

अ) हिंदी सीखने हेतु कुछ नारे कागज़ पर लिखो। कक्षा में चिपकाओ।

जैसे: "हिंदी में बोलिए। देश को जोड़िए।"

1.
2.
3.
4.
5.

आ) हर साल में विद्यालय में मनाने वाले प्रमुख दिवसों के नाम लिखो।

1. अंतरराष्ट्रीय मातृभाषा दिवस:21 फरवरी 11.
2. 12.
3. 13.
4. 14.
5. 15.
6. 16.
7. 17.
8. 18.
9. 19.
10. 20.

చూఢే కీ మిలీ పేసల

(తపవఱఱక)

అఱీబ = వలకణమైన	ఢ్ఢ్ఢ = వెతుకుట
అబ = ఇప్పుడు	తికొన = త్రికోణము
అసలీ = నిజమైన	దద = నొప్పి, బఱఢ
ఆఱఱరీ = చివరి	దొఢ్ఢ = పఱ్ఱు, దఢఢములు
తఢ్ఢ =	పనీర = పాలమీగఢ, జన్ను
ఱపర = పైన	పఱనీ = నీరు
ఱసఱ = ఆవిదఢఱ	పేసల = పెఢసిలు
కకఢీ = చెట్లపొదలు	పేనె = పదునైన
కఢకర = చెప్పి	ఫిర = మరల, తరువఱత
కఢతె - కఢతె = చెబుతఱచెబుతఱ	బఱఱఱఱ = రక్షించుము
కఢనఱ = చెప్పుట	బల = రఢఢ్రము
కఱమ = పని	బలకల = పూర్తిఱ, సంపూర్ణముఱ
కఱఱ న కఱఱ = కొంచెమైన	భూఱ = ఆకలి
కఱఱరనఱ = కొరుకుట	మఱఱ = ఉల్లఱసము
గిఢిగిఢఱకర = ప్రఱఢేయపఢుతఱ	మఢ = వఢ్ఢు
గొలఱ = వృత్తము	మఱననఱ = ఒప్పుకొనుట, అఢగీకరించుట
ఱస = లఢఱము	మిలీ = ఢొరికెను
ఱబఱకర = నమిలి	మఱ్ఱఢ = ముఖము, నోరు
ఱఢకఱ = బురద, రఱఱ్ఱుప్రీఱిన నేల	మఱ్ఱఱ = మీసములు
ఱిలలఱనఱ = అల్లరిఱేయుట, గఢతులువేయుట	మేఢ తొ = నేనైతే
ఱీఱఱ = కేక, అరుపు	రఱఱనఱ = ఉఢఱుట
ఱూఱ = ఎలుక	లఢబీ - లఢబీ = పొఢవైన
ఱొఢె = చిన్న	లకఢీ = కఱ్ర
ఱొఢి ఢొ = వఢిలిపెట్టుము	లేకర = తీసుకొని
ఱల్ఢి = త్వరఱ	శఱు = ప్రఱఱఢంభము
ఱఱనె ఢొ = వెళ్ళనీయుము	సెబ = సీమ రేగుపఢు
ఢుకఢఱ = ముక్క	ఢమేశఱ = ఎల్లప్పుఢు
ఢుకఢె - ఢుకఢె = ముక్కలు ముక్కలు	ఢొ = అవును
ఢీక ఢే = సఢె	

4. अपना प्यारा भारत देश

अनेक = अनेकము

अपना = నాయొక్క, మాయొక్క

ईसाई = క్రైస్తవులు

ऊँचा = ఎత్తైన

कण = కణము, గింజ

गरिमा = గొప్పతనము, ఉదారత్వము

चंचल = అస్థిరమైన

चाँदी = వెండి

जग = ప్రపంచము

तारा = నక్షత్రములు

धरती = భూమి

नक्षत्र = నక్షత్రము

नदी = నది

नयन = కన్ను

न्यारा = ప్రీయమైన

पवित्र = పవిత్రమైన

पावन = పొందుట

प्यारा = ప్రీయమైన

प्राचीन = పురాతనమైన

फसल = ధాన్యములు

भूमि = భూమి

महान = గొప్పదైన

मुस्लीम = మహమ్మదీయుడు

वाली = యజమాని, రక్షకుడు

विशाल = గొప్ప, పెద్దదైన

विश्व = విశ్వము

शिखरों = శిఖరములు

संदेश = సందేశము

सिख = సిక్కులు

सुंदर = అందమైన

सोने = బంగారము

स्वर्ग = స్వర్గము

स्वर्ण = బంగారము

हिन्दू = హిందువు

हीरे = వజ్రములు

CHINTHA MARUTHEE SUDHAKAR L.P.HINDI

CELL - 9849277599

प्रश्न:-

1. चित्र में क्या दिखायी दे रहा है?

ज).....

.....

2. भारत देश के बारे में तुम क्या जानते हो?

ज).....

.....

सुनो-बोलो:-

1. भारत देश तुम्हें क्यों प्यारा है?

ज).....
.....
.....
.....

2. कविता में भारत को 'धरती का स्वर्ग' क्यों कहा गया है?

ज).....
.....
.....
.....

पढ़ो:-

अ) कविता पढ़ो और निम्नलिखित भाव किन पंक्तियों में आये हैं, उन पंक्तियों को लिखो।

- हमारा भारत देश पवित्र है, क्योंकि इसके कण-कण में संदेश है।

ज).....
.....

- संसार भर में भारत सबसे न्यारा देश है।

ज).....
.....

आ) कविता में पहले क्या आया है? उसे क्रम 1, 2, 3, 4, दो।

- ऐसा पावन है यह देश ()

- अपना प्यारा भारत देश ()

- है धरती का स्वर्ग यही ()

- इसके कण-कण में संदेश ()

लिखो:-

अ) नीचे दिये प्रश्नों के उत्तर लिखो।

1. भारत किन्की आँखों का तारा है?

ज).....
.....
.....
.....

2. हमारे देश के कुछ पर्वतों और नदियों के नाम लिखो।

ज).....
.....
.....
.....

3. हमारा देश किन्-किन् करणों से सुंदर लगता है?

ज).....
.....
.....
.....

4. वे कौन-सी बातें हैं, जो हमारे देश को धरती का स्वर्ग बनाती हैं?

ज)
.....
.....
.....

आ) निम्न लिखित पद्यांश पूरा कीजिए।

1. इसके कण-कण

2. जग में सबसे

.....

.....

.....

.....

..... भारत देश॥

.....तारा देश॥

शब्द भंडार:-

अ) डिब्बे में से एक जैसे अर्थ वाले शब्दों की तालिका बनाओ।

उदा: भूमि	धरती

दुनिया	नयन	नक्षत्र
स्वर्ग	पवित्र	भूमि
बड़े	धरती	तारा
सोना	जग	ऊँचे
आँखें	पावन	

भाषा की बात:-

अ) रेखांकित शब्द पढ़ो-समझो।

भारत एक विशाल देश है। इसकी संस्कृति बहुत प्राचीन है। इसकी गरिमा महान है। यह विश्व का सुंदर देश है। यहाँ अनेक भाषाएँ बोली जाती हैं।

आ) विलोम शब्द लिखो।

1. देश x 2. अपना x 3. स्वर्ग x

इ) वचन लिखो।

1. आँख - 2. तारा - 3. नदी - 4. हीरा -

ई) पर्यायशब्द लिखो।

1. जग =,

उ) निम्नलिखित शब्दों का अर्थ लिखकर वाक्य में प्रयोग कीजिए।

शब्द	अर्थ	वाक्य प्रयोग
न्यारा		
प्यारा		
तारा		
चाँदी		
हीरा		
फसल		
कण-कण		
पावन		
धरती		
स्वर्ग		

सुजनात्मक अभिव्यक्ति:-

अ) भारत की प्रशंसा में चार पंक्तियाँ लिखो।

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. आसमान गिरा

1. शब्दार्थः -

अचानक = अकस्మాत्तुగా

आगे = ముందర

आगे-आगे = ముందుగా

आवाज = శబ్దము, ధ్వని

आसमान = ఆకాశము

इधर -उधर = చుట్టుప్రక్కల

उठ = లేచు

उनके = వారి

उन्हें = వారికి

कहाँ = ఎక్కడ

किसने = ఎవరు

कुछ = కొన్ని

के नीचे = క్రింద

खरगोश = కుందేలు

गिर = క్రింద పడు

चुप = మౌనము

चौंकना = ఉలికి పడుట

जरा = కొద్దిగా

जल्दी = త్వరగా

जा = వెళ్లు

जाकर = వెళ్లి

जानवर = జంతువు

जोर = గట్టిగా

ठहरो = నిలబడుము

डर = భయము

तभी = అప్పుడే

दहाड़कर = గర్జిస్తూ

देख = చూచు

निकलना = బయటికి వచ్చుట

पास = దగ్గర

पीछे-पीछे = వెనకనక

पूछा = అడిగెను

बताओ = చెప్పుము

बैठ = కూర్చొను

भाई = తమ్ముడు

भागते - भागते = పరిగెత్తుతూ/పరిగెత్తుతూ

भागना = పరిగెత్తుట

भागो = పరిగెత్తుము

भालू = ఎలుగుబంటి

मैतो = నేనైతే

रुई = దూది

रुको = నిలబడుము

लगा = అనిపించెను

लोमड़ी = నక్క

शोर = సింహము

सब = అందరు, అన్నియు

साथ = వెంట

सुनो = వినుము

हँसना = నవ్వుట

हाथी = ఏనుగు

प्रश्न:-

1.चित्र में क्या दिखायी दे रहा है?

ज)

2. शेर कुए में देखकर क्या सोच रहा होगा?

ज)

सुनो-बोलो:-

1. भागते समय खरगोश ने क्या सोचा होगा?

ज)

2. अगर तुम लेमड़ी की जगह होते तो क्या करते?

ज)

3. सब क्यों हँस पड़े?

ज)

पढ़ो:-

अ) इन वाक्यों को पाठ के आधार पर क्रम में लिखो।

- खरगोश डरकर भागने लगा।

()

- शेर ने पूछा- 'किसने कहा, आसमान गिर रहा है?'

()

- भागते-भागते खरगोश को एक लोमड़ी मिली।

()

- खरगोश वृक्ष के नीचे सो रहा था।

()

- तभी वैसा ही एक और फल गिरा।

()

आ) इस पाठ में '.....' चिह्न वाले वाक्यों पर ध्यान दो।

1.-----

2.-----

3.-----

4.-----

5.-----

6.-----

7.-----

8.-----

9.-----

10.-----

लिखो:-

अ) खरगोश क्यों भागने लगा?

ज)

आ) सभी जानवरों को भागने से किसने रोका?

ज)

इ) खरगोश के पीछे कौन-कौन भाग रहे थे? क्यों?

ज).....

ई) 'धम्म' यह आवाज़ किसकी थी?

ज).....

शब्द भंडार:-

अ) तालिका में निचे गिरने पर आवाज़ आने वाली और आवाज़ नहीं आने वाली चीजों के उदाहरण लिखो।

आवाज़ आती है।	आवाज़ नहीं आती है।
नारियल	रुई

आ) नीचे दी गयी वर्ग-पहेली से जानवरों के नाम चुनकर लिखो।

ख	र	गो	श	हा
प	भा	न	क्ष	थी
शे	ग	लू	बा	ची
र	धा	हि	र	ण
ची	ता	प	व	ल

जैसे:- खरगोश

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

भाषा की बात:-

अ) लिंग बदलो।

1. भाई -
2. शेर -
3. हाथी -
4. भलू -
5. लोमड़ी -
6. खरगोश -

आ) विलोम शब्द लिखो।

1. नीचे x 2. उठ x 3. इधर x 4. आसमान x
5. डर x 6. पास x 7. पीछे x 8. हँसना x

इ) पर्याय शब्द लिखो।

1. आसमान =, 2. आवाज =,

ई) निम्नलिखित शब्दों को अर्थ लिखकर वाक्य बनाओ।

शब्द	अर्थ	वाक्य
अचानक		
आसमान		
भागते-भागते		
आगे-आगे		
पीछे-पीछे		

उ) शुद्ध कीजिए।

1. करगोस - 2. असमान - 3. सेर - 4. हाति -

ऊ) व्याकरणांश:-

संज्ञा:- किसी व्यक्ति, स्थान, वस्तु आदि तथा नाम के गुण, धर्म, स्वभाव का बोध कराने वाले शब्द संज्ञा कहलाते हैं। जैसे- श्याम, आम, मिठास, हाथी आदि।

उदाहरण:- राम अच्छा लड़का है।

इस वाक्य में 'राम' शब्द एक व्यक्ति का नाम है। इसलिए यह संज्ञा शब्द है।

निम्न लिखित वाक्यों में से संज्ञा शब्द पहचानकर लिखो।

1. रमेश कलम से लिखता है। ()
2. सुनीता पढ़ाई में आगे है। ()
3. ग्वाला दूध लाता है। ()
4. पाठशाला में सभा चल रही है। ()
5. हैदराबाद बहुत सुंदर नगर है। ()
6. गाय दुध देती है। ()
7. कुर्सी पर बिल्ली है। ()
8. वह पुस्तक पढ़ रही है। ()
9. बाजार में खिलौना मिलती है। ()
10. शेर जंगल में रहती है। ()

सृजनात्मक अभिव्यक्ति

शेर और खरगोश की कोई कहानी अपने वाक्यों में लिखो।

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

बादल

अभी = ఇంకా
 आ = వచ్చు
 आदि = మొదలగునవి
 आधा = సగభాగము
 आसान = శులభము
 इतना पानी = ఇన్ని నీళ్ళు
 इतने में = ఇంతలో
 उठ = ఎగురు, లేచు
 उत्तर = జవాబు, సమాధానము
 उम्र = వయసు
 उसका = వారి యొక్క
 ऊँचाई = ఎత్తు
 ऊपर = పైన
 ओर = వైపు, దిక్కు
 कमीज = చొక్కా
 कहाँ से = ఎక్కడ నుండి
 कारण = కారణము
 किन - किन = ఏ ఏ
 कुछ = కొన్ని
 कुछ देर = కొద్దిసేపు
 केतली = పాత్ర
 केतली = పాత్ర
 क्यों = ఎందుకు
 खड़ा = మంచము
 खड़ा = నిలబడు
 खुश = ఆనందము
 गरमी = వేడి
 गरीब = పేద
 गर्म = వేడి
 मुँह = నోరు, ముఖము
 मोटा = లావు
 यही पानी = ఈ నీళ్ళు
 रंग = రంగు
 रखना = ఉంచడం

गाड़ी = బండి
 गिलास = గ్లాసు
 गोरा = తెలుపు వన్నెగల
 गोल = వృత్తము, గుండ్రము
 घर = ఇల్లు
 चतुर = వేర్పరి, తెలివిగల
 चम्मच = స్పూన్
 चाय = తేనీరు
 चीज = వస్తువు
 चूल्हे = పొయ్యి
 चेहरा = ముఖము
 छाये = నీడ
 जाओ = వెళ్లుము
 जाकर = వెళ్ళి
 जानना = తెలుసుకొనుట
 जूते = చెప్పులు
 टी.वी = దూరదర్శన
 टपकना = రాలిపడుట
 ठंडा = చల్లని
 तालाब = చెరువు
 तेज = వేగంగా
 तेज गरमी = ఎక్కువ వేడి
 थाली = పళ్ళెరము
 थोडा = కొంచెము
 दूर = దూరము
 नदी = నది
 नन्हीं - नन्हीं = పసి బాలుడు
 नयी - नयी = కొత్తకొత్త
 पकड़ना = పట్టుకొనుట
 रसोई घर = వంటగది
 लडका = బాలుడు
 लेना = తీసుకొనుట
 वर्षा = వర్షము
 वह = అది, అతడు, ఆమె

पतला = పలుచని, సన్నని
 पहनना = ధరించుట
 पहुँचना = వెళ్ళుట, చేరుకొనుట
 पास = దగ్గర
 पिताजी = తండ్రిగారు
 पूरा = పూర్తిగా, అంతయు
 प्रश्न = ప్రశ్న
 बड़ी - बड़ी = పెద్దపెద్ద
 बदलना = మార్పడం
 बनाना = తయారు చేయుట
 बहुत = చాల
 समूह = సమూహము, గుంపు
 सरदी = జలుబు
 सूर्य = సూర్యుడు
 हरा = అకుపచ్చ
 हल्की = తేలిక
 बहुत = చాల
 बातें = విషయములు
 बादल = మేఘము
 बूँदे = చినుకులు
 बेटा = కొడుకు, కుమారుడు
 भरा = నిండిన
 भागना = పరిగెత్తుట
 भाप = ఆవిరి, ఆర్ద్రత
 भीग = తడవడం
 मदद = మద్దతు
 माँ = అమ్మ
 मिक्सर = మిక్సి
 वहाँ = అక్కడ
 सब कुछ = అంతయు, అన్నియు
 समझगया = తెలుసుకొనెను
 समझाना = తెలియజేయడం
 समुद्र = సముద్రము

6. ఉట్టి పత్ర

1. శబ్దార్థ: -

అధ్యాపక = ఉపాధ్యాయుడు	పత్ర = ఉత్తరము
ఆజ్ఞాకారి = విధేయుడు, సేవకుడు	పాఠశాల = పాఠశాల
ఆపకీ = తమరియుక్క	పూజ్య = పూజ్యులైన
కక్షా = తరగతి	ప్రియ = ప్రీయమైన
కక్షాధ్యాపక = తరగతి ఉపాధ్యాయుడు	మహీనా = నెల
కా = యుక్క	మాఘమిక = ప్రాథమికోన్నత
కారణ = కారణము	మిత్ర = మిత్రుడు
కృపా = కృప, దయ	మినెట్ = నిమిషము
క్రమాంక = క్రమసంఖ్య	ముఝి = నాకు
ఘంटा = ఘంట	మేరీ = నాయుక్క
చాహ్ = కోరిక	రహ్ = వుండు
చాహనా = కోరుకొనుట, కోరుట	రహా = వుండెను
చిత్ర = చిత్రము	రహీ = వుండెను
ఊత్ర = విద్యార్థి	రహే = వుండిరి
ఊత్రా = విద్యార్థిని	వర్ష = సంవత్సరము
ఉట్టి = శెలవు	వివాహ్ = పెండ్లి, వివాహము
జా = వెల్లు	విషయ = విషయము
జానా = వెల్లుట	శాదీ = పెండ్లి
తక = వరకు	శ్రీమాన్ = పురుషుల సంబోధించెడి గౌరవ
దిఖాయీ = చూపుటకు	సూచకము, శోభాశాలి
దినాంక = తారీఖు	సప్తాహ్ = వారము
దీదీ = అక్క	सरकारी = ప్రభుత్వముయొక్క
దేనా = ఇచ్చుట	सातवीं = ఏడవ
దేనే = ఇచ్చుటకు	से = తో, నుండి
ధన్యవాద్ = ధన్యవాదము	सेवा में = సేవలో
పతా = చిరునామా	स्थान = స్థానము

शब्द भंडार:-

अ) पढ़ो, समझो और लिखो।

पूज्य	मित्र	पूज्य पिताजी
श्रीमान	पिताजी
प्रिय	महोदय
माननीय	अध्यापक

आ) सही संख्याएँ रिक्त स्थान में लिखो।

(12, 60, 7, 24)

- वर्ष में महीने होते हैं।
- सप्ताह में दिन होते हैं।
- दिन में घंटे होते हैं।
- एक घंटे में मिनट होते हैं।

इ) परिवार के सदस्यों के नामों से रिक्त स्थान भरें।

सदस्य	नाम	सदस्य	नाम
माता		पिता	
दादी		दादा	
चाची		चाचा	
मामी		मामा	
बहन		भाई	
दीदी		भय्या	

सृजनात्मक अभिव्यक्ति

कोई कारण बताते हुए कक्षाध्यापक के नाम छुट्टी पत्र लिखो।

7. चारमिनार

आबाद = निवसिंचुचुन्नु

ईसाई = क्रैस्तवुलु

उम्र = वयसु

कहलाया = चेप्पिनारो

किया = चेसिसु

छूती = छाकुठ

जिसने = एवरुते

जो = एदुते, एवरुते

डगर = मारुमु, दारि

दीवार = गोड

नक्काशी = नगीषी पनी, शिल्पमु चेक्कुठ

नगर = नगरमु

पढ़ाया = चदिविंचेनु

बनवाया = निरुिंचेनु

बेमिसाल = षोलीकलनि

भाई = तम्मुडु

मजबूत = बलमैसन, द्युडमैसन

मानवता = मानवतुवमु

मिट्टी = मुट्टी

मीनार = गोपुरमु, स्तुंभमु, मुसीदु

यूक्यु एतुतेन गोपुरमु

मुस्लीम = मुहाम्मुदीयुलु

शहर = पट्टणमु

सपना = स्तुप्नुमु, कल

साल = संवतुसरमु

सिख = सिक्कुलु

सुंदर = अंदमैसन

सौ = वंद

हर = एतुतु यूक्यु

हिंदु = हिंदुवुलु

प्रश्न:-

1. यह किसका चित्र है?

ज)

2. चित्र में क्या-क्या दिखायी दे रहे हैं?

ज)

सुनो-बोलो:-

1. हैदराबाद को कुली कुतुबशाह के सपनों का नगर क्यों कहा जाता है?

ज)

.....

2. हैदराबाद के बारे में बताओ।

ज)

.....

.....

.....

3. चारमीनार इमारत के बारे में तुम क्या जानते हो?

ज)

.....

.....

.....

पढ़ो:-

अ) नीचे दी गयी पंक्तियाँ पढ़ो। उनसे जुड़ी कविता की पंक्तियाँ सुनाओ।

- कुली कुतुबशाह ने चारमीनार का निर्माण करवाया। सबको मानवता का पाठ पढ़ाया।

ज)

.....

.....

- चारमीनार की मीनारों बहुत ऊँची हैं, इसकी दीवारों मिट्टी से बनी हैं और बहुत मज़बूत हैं।

ज)

.....

.....

- चारमीनार के निर्माण के चार सौ वर्ष हो चुके हैं, किंतु आज भी ऐसी सुंदर नक्काशी कहीं और नहीं मिलती।

ज)

.....

.....

लिखो:-

अ) चारमीनार इमारत के बारे में पाँच वाक्य लिखो।

ज)

.....

.....

.....

आ) हमारे देश में हिंदू, मुस्लिम, सिख, ईसाई मिलजुलकर रहते हैं। इनके प्रार्थना स्थल के बारे में एक-एक वाक्य लिखो।

ज)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

इ) प्राचीन काल में राजाओं ने कई ऐतिहासिक इमारतों का निर्माण किया। कुछ इमारतों और राजाओं के नाम लिखो।

इमारत	राजा
ताजमहल	शाहजहाँ

शब्द भंडार:-

अ) निर्देश के अनुसार लिखो।

- एक नया शहर आबाद किया। (रेखांकित शब्द का विलोम लिखकर वाक्य फिर से लिखो।)

.....

- एक नया शहर आबाद किया। (रेखांकित शब्द का विलोम लिखकर वाक्य फिर से लिखो।)

.....

- इसकी चार मीनारें हैं। (रेखांकित शब्द के स्थान पर 'एक' लिखकर वाक्य फिर से लिखो।)

.....

- आसमान को छूती मीनारें। (रेखांकित शब्द का पर्याय लिखकर वाक्य फिर से लिखो।)

.....

भाषा की बात:-

अ) समझो और पढ़ो।

आबाद - हैदराबाद

नगर - डगर

मीनारें - दीवारें

मिसाल - बेमिसाल

बनवाया - पढ़ाया

भाई - ईसाई

आ) रेखांकित शब्द का विलोम लिखकर वाक्य फिर से लिखो।

- राम ने शहर में रहता है।

.....

- मैं हल साल में अनेक फल खाता हूँ।

.....

- वह सुंदर लड़की है।

.....

- गाँव से शहर बहुत दूर है।

.....

इ) रेखांकित शब्द के स्थान पर 'एक' लिखकर वाक्य फिर से लिखो।

- घर में दो दीवारें हैं।

.....

- इसकी उम्र चार सौ साल है।

.....

- मेरे घर में अनेक पुस्तकें हैं।

.....

ई) निम्नलिखित शब्दों को अर्थ लिखकर वाक्य में प्रयोग कीजिए।

शब्द	अर्थ	वाक्य प्रयोग
शहर		
हैदराबाद		
सुंदर		
आसमान		
मिट्टी		
बेमिसाल		
चारमीनार		

उ) प्राचीन काल के कुछ ऐतिहासिक इमारतों का चित्र इकट्ठा करके चिपकाओ।

सृजनात्मक अभिव्यक्ति:-

चारमीनार का वर्णन करते हुए मित्र को पत्र लिखो।

8. हमारे त्योहार

अट्टला तद्दी = అట్లతద్దీ

अट्टु = దోశ

उत्सव = ఉత్సవము, పండుగ

कहाँ - कहाँ = ఎక్కడెక్కడ

कुंवारी = అవివాహితురాలు

गाना = పాడుట

घूमना = తిరుగుట

चारों ओर = నలువైపులా

जगह - जगह = ప్రతిచోటా, అనేకచోట్ల

जगह = స్థానము

जरूरत = అవసరము

झूला = ఊయల

तरह - तरह = రకరకాలు

त्योहार = పండుగ

दशहरा = దశరా

देश = దేశము

पड़ोस = ఇరుగుపొరుగు

पूजा = పూజ

पूरा = పూర్తిగా

पूरे देश = దేశమంతయు

फूल = పూలు

बगीचा = తోట

बढ़ना = పెరుగుట

बनाकर = చేసుకొని

बाद = తరువాత

भिन्न - भिन्न = భిన్నమైన

भिन्न = భిన్నత్వము, వేర్పాటు

मनपसंद = మనసుకు ఇష్టమైన

मनाना = అంగీకరింపజేయుట

महिला = మహిళ

माँ = అమ్మ

मेहंदी = గోరింటాకు

में = నేను

यह = ఇది, ఇతడు, ఈమే

ये = ఇవి, వీరు

लड़की = బాలిక

लोक = ప్రజలు

वह = అది, అతడు, ఆమె

विशेषकर = ప్రత్యేకించి

विसर्जन = విసర్జన

वे = అవి, వారు

शाम = సాయంత్రము

शोभा = అందము

सजा = శిక్ష, దండన

समूह = సమూహము

सहेली = చెలికత్తె, మిత్రురాలు

सामूहिक = సమూహముహగా

सुख = ఆనందము

सुन्दर = అందమైన

सुबह = ఉదయము

हम = మేము, మనము

हमारे = మనయుక్క

प्रश्न:-

1. चित्र में क्या सिखायी दे रहा है?

ज).....

.....

2. कुछ लोक त्यौहारों के नाम बताओ।

ज).....

.....

.....

सुनो-बोलो:-

1. त्यौहा क्यों मनाये जाते हैं?

ज).....

.....

2. महिलाओं व लड़कियों द्वारा मनाये जाने वाले कुछ विशेष त्यौहारों के नाम बताओ।

ज).....

.....

.....

.....

3. तुम्हारे गाँव या शहर में दशहरा कैसे मनाते हैं?

ज).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

पढ़ो:-

अ) किसने कहा-

1. इसे ही मेहंदी या झूले का त्यौहार भी कहते हैं। ()
2. सुबह विसर्जन करते हैं। ()
3. हमारे पड़ोस में बतुकम्मा खेलते हैं। ()
4. इन दिनों जगह-जगह पर गौरी पूजा की जाती है। ()
5. लोक उत्सवों और लोक गीतों से भारत देश की शोभा और बढ़ती है। ()

लिखो:-

1. प्रश्नों के उत्तर दीजिए।

1. दशहरे के दिनों में क्या होता है?

ज).....
.....
.....
.....

2. धार्मिक दृष्टि से लोक उत्सवों का क्या महत्व है?

ज).....
.....
.....
.....

3. बतुकम्मा और अट्ला तद्दी त्यौहार कैसे मनाये जाते हैं?

ज).....
.....
.....
.....
.....

शब्द भंडार:-

अ) वर्ग पहेली में से त्यौहारों के नाम चुनकर लिखो।

दि	वा	ली	प	र	1.
प	रा	न	ग	म	2.
हो	क्रि	च	त	जा	3.
उ	ओ	स	प	न	4.
गा	त	ण	म	ल	5.
सं	क्रां	ति	म	स	6.
					7.
					8.

भाषा की बात:-

अ) नीचे दिये गये वाक्य और चित्र ध्यान से देखो।

मैं खेलता हूँ।

हम खेलते हैं।

यह खेलता है।

ये खेलते हैं।

वह खेलता है।

वे खेलते हैं।

सर्वनाम:- संज्ञा के स्थान पर आनेवाले शब्दों को 'सर्वनाम' कहते हैं। जैसे: मैं, तू, हम, आप, यह, वह, ये, वे आदि।

तालिका में दिये गये सर्वनाम शब्दों से कुछ वाक्य लिखो।

यह - ये

शब्द	वाक्य	शब्द	वाक्य
यह		ये	
यह		ये	
यह		ये	
यह		ये	
यह		ये	

शब्द	वाक्य	शब्द	वाक्य
वह		वे	
वह		वे	
वह		वे	
वह		वे	
वह		वे	

मैं - हम:-

शब्द	वाक्य	शब्द	वाक्य
मैं		हम	
मैं		हम	
मैं		हम	
मैं		हम	
मैं		हम	

तू - तुम - आप:-

तू	तुम	आप

आ) विलोम शब्द लिखो।

1. अच्छा x 2. ठीक x 3. बहुत x 4. अड़ोस x
5. सुंदर x 6. दिन x 7. सुबह x

इ) वचन बदलो।

1. महिला - 2. लड़की - 3. झूला -

ई) लिंग बदलो।

1. महिला - 2. लड़की - 3. माँ -

उ) पर्यायशब्द लिखो।

1. ठीक =, 2. पूजा =,

ऊ) निम्नलिखित वाक्यों में से सर्वनाम शब्द पहचानकर लिखो।

1. मैं ठीक हूँ। तुम कैसी हो? ()
2. हम भी बतुकम्मा त्यौहार मनाते हैं। ()
3. इस दिन तुम गाँव जाओ। ()
4. इस त्यौहार के समय हम सब झूला झूलते हैं। ()
5. आप अध्यापक हैं। ()

ऋ) रेखांकित शब्दों को इसी वाक्य से विलोम शब्द पहचानकर लिखो।

1. हमारे गाँव और शहर में दशहरा त्यौहार मनाते हैं। ()
2. हमारे अड़ोस-पड़ोस कि राज्यों में भी दशहरा त्यौहार मनाते हैं। ()

ए) निम्नलिखित वाक्यों में से संज्ञा शब्द पहचानकर लिखो।

1. शारदा अच्छी तरह लिखती है। ()
2. दशहरा त्यौहार पूरे देश में मनाया जाता है। ()
3. फूलों से सजी बतुकम्मा सुंदर लगती है। ()
4. महिलाएँ और लड़कियाँ सामूहिक रूप से गीत गाते हैं। ()
5. भारत देश की शोभा और बढ़ती है। ()

ऐ) पहला पाठ से आठवीं पाठ तक जोड़ी शब्दों को लिखो।

जैसे:- तरह - तरह

1.....	8.....	15.....
2.....	9.....	16.....
3.....	10.....	17.....
4.....	11.....	18.....
5.....	12.....	19.....
6.....	13.....	20.....
7.....	14.....	21.....

स्वच्छता और स्वास्थ्य

अडोस -पडोस = ఇరుగు పొరుగు

अधिकारी = అధికారి

अपनी - अपनी = తమతమ

अर्थ = అర్థము

अलावा = తప్ప, అంతెకాక

आप = తమరు

आरंभ = ప్రారంభము

उठा = ఎత్తు, పైకి

उपयोग = ఉపయోగము

कंघी = దువ్వెన

कचरा = చెత్త

कठिन = కఠినమైన

कपड़ा = బట్టలు

काटना = కత్తిరించుట

कार्यक्रम = కార్యక్రమము

कूडेदान = చెత్తకుండీ

कूप = బావి, గొయ్యి

गुरुवार = గురువారము

छात्र = విద్యార్థి

जमा = సేకరించు,

जरूरी = అవసరము, తప్పనిసరి

जानकारी = తెలివి, నైపుణ్యము

जिला = జిల్లా

जोरदार = గట్టిగా

डालना = వేయుట

ढँढना = వెతుకుట

तालियाँ = చప్పట్లు

तुम = నీవు, మీరు

तेल = నూనె

दृश्य = దృశ్యము

देख - रेख = సంరక్షణ

देखते - देखते = చూస్తూ చూస్తూ

दोपहर = మధ్యాహ్నము

धोना = ఉతుకుట, కడుగుట

नल = కొళాయి

नाखून = చేతిగోర్లు

पढ़ो = చదువుము

पहनना = ధరించుట

पहला = మొదట

पाँच = ఐదు

पाठ = పాఠము

प्रारंभ = ప్రారంభము

प्रार्थना = ప్రార్థన

बच्चा = పిల్లవాడు

बजना = మ్రోగుట

बजाना = మ్రోగించుట

बजाना = మ్రోగించుట

बढ़ना = పెరుగుట

बदला = తూర్పు

बाद = తరువాత

बुधवार = బుధవారము

भागलेना = పొల్లొనుట

भाषण = ఉపన్యాసము

भोजन = భోజనము

मंगलवार = మంగళవారము

महत्व = ప్రాముఖ్యత

माता - पिता = తల్లిదండ్రులు
माने = నమ్ముట
मूल - मंत्र = మూలమంత్రము
मैं = నేను
मैदान = మైదానము
रक्षा = రక్షణ
रेखांकित = గీతగీయబడిన
रोग = రోగము
लगाकर = అంటించుకొని
वातावरण = వాతావరణము
विसर्जन = విసర్జన
शनिवार = శనివారము
शब्द = పదము
शब्दकोश = నిఘంటువు
शरीर = శరీరము
शुक्रवार = శుక్రవారము
स्वास्थ्य = ఆరోగ్యము
हाथ = చెయ్యి

सजावट = అలంకరణ, శోభ
सफाई = పరిశుభ్రత
सभी = అందరు
समझाना = తెలియజెప్పుట
समाप्त = అంతము
सरपंच = సర్పంచు
साथ - साथ = వెను వెంట
साफ - सफाई = శుభ్రతా పరిశుభ్రత
साफ़ = శుభ్రము
साफ कपड़ा = పరిశుభ్రమైన బట్టలు
सिर = తల
सोमवार = సోమవారము
स्नान = స్నానము
स्वच्छ = శుభ్రమైన
स्वच्छ जल = మంచినీరు
स्वच्छता = పరిశుభ్రత

9. గుసాడీ

अब = ఇప్పుడు

आसान = శులభము

ईदगाह = మసీదు

कठिनाई = కష్టమైన

कम = తక్కువ

कोई = ఎవడైతే, ఏదైతే

गुसाडी =

गोंड =

गोंडी भाषा =

जंगल = అడవి

जंगुदाई =

जनजाती =

ढोल = డోలు

तबला = పెద్దడోలు

देवी = దేవి

नया = కొత్త

नाचना = నాట్యము చేయుట

नृत्य = నాట్యము, నృత్యము

पंक्ति = వరుస

पंखा = విసనకర్ర

पगडी = తలపాగ

पर्व = ఉత్సవము, పండుగ

पसंद = ఇష్టము

पहनना = ధరించుట

पुरुष = పురుషులు

प्रमुख = ముఖ్యమైన

प्रयास = ప్రయత్నము

प्रसिद्ध = ప్రసిద్ధిచెందిన, పముఖమైన

फहराना = గాలిలో గురవేయుట

बचाना = రక్షించుట

बजाना = మ్రోగించుట

बस = బస్సు

बाँसुरी = పిల్లనగ్రోవి

भाषा = భాష

मानना = ఒప్పుకొనుట

मीठी = తియ్యని

मोर = నెమలి

यहाँ से = ఇక్కడనుండి

युवक = యువకుడు

लोकनृत्य = ప్రజానాట్యము

वायोलिन = వయోలిన్

विविध = అనేకరకములైన,

विशेष = అసాధారణమైన

वीणा = వీణ

वेश - भूषा = వస్త్రధారణ

संकट = ప్రమాదము, కష్టము

संस्कृति = సంస్కృతి

सड़क = దారి

सरकार = ప్రభుత్వము

सुविधा = సౌలభ్యము

सेंटा =

स्त्री = స్త్రీ

प्रश्न:-

1. चित्र में क्या दिखायी दे रहा है?

ज).....

2. कुछ प्रसिद्ध लोकनृत्यों के नाम बताओ।

ज).....

सुनो-बोलो:-

1. जनजाति के लोगों की क्या विशेषताएँ हैं?

ज).....

.....

.....

2. शहर दूर होने के कारण गोंड जनजाति के लोगों को क्या-क्या कठिनाइयाँ होती हैं?

ज)

.....

.....

3. कुछ लोकनृत्यों के बारे में बताओ? जैसे:- कोलाटम, डांडिया आदि।

ज)

.....

.....

पढ़ो:-

अ) वाक्यों को सही क्रम में लिखो।

- बहुत मीठी है होती भाषा यह।

.....

- संस्कृति प्रमुख है नृत्य गुसाडी हमारी।

.....

- बजाते हैं ढोल पुरुष।

.....

- दूर हैं होते शहर बहुत।

.....

- जंगल हम रहते हैं मैं।

.....

लिखो:-

अ) गुसादी नृत्य के बारे में तुम क्या जानते हो?

ज)

.....

.....

.....

आ) जनजाति के बारे में तुम क्या जानते हो?

ज)

.....

.....

.....

इ) तुम्हें जनजाति लोगों की सबसे अच्छी बात कौन-सी लगती है?

ज)

.....

.....

.....

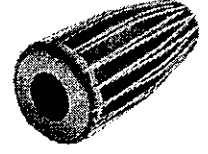
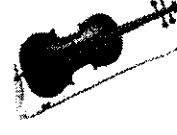
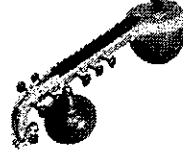
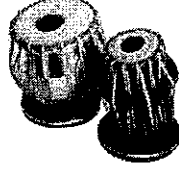
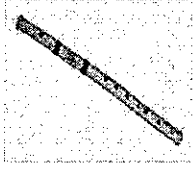
शब्द भंडार:-

अ) जोड़ो और नये वाक्य लिखो।

जोड़ी बनाओ		नये वाक्य लिखो	
दिवाली	रंग खेलते हैं।		
ईद	दीप जलाते हैं।		
क्रिसमस	ईदगाह जाते हैं।		
होली	झंडा फहराते हैं।		
स्वतंत्रता दिवस	सैंटा आते हैं।		

आ) वाद्य यंत्रों के नाम लिखो।

[तबला, ढोल, बाँसुरी, वायोलिन, वीणा]

.....
.....

इ) वर्गपहेली में से पाठ में आये शब्दों को ढूँढकर लिखो।

ज	गु	सा	डी	ल
न	वे	नृ	त्य	प
जा	जं	श	गों	डी
ति	गु	ता	भू	ला
कु	यु	व	क	षा

जैसे:- नृत्य

.....
.....
.....
.....

भाषा की बात:-

अ) नीचे दिये गये वाक्य ध्यान से देखो।

- मैं गुसाडी नृत्य करता हूँ।

जैसे: हम गुसाडी नृत्य करते हैं।

- मैं पर्व मनाता हूँ।

.....

- मैं टी. वी. देखता हूँ।

.....

- मैं पानी पीता हूँ।

.....

- मैं खाना खाता हूँ।

.....

{ऊपर दिये गये वाक्यों के आधार पर "हम" शब्द क उपयोग करते हुए कुछ वाक्य बनाओ।}

आ) निम्नलिखित वाक्यों में से सर्वनाम शब्दों को पहचानकर लिखो।

1. मेरा नाम जंगु है। ()
2. मैं गौडी भाषा में बात करता हूँ। ()
3. हमारी एक विशेष संस्कृति है। ()
4. हम जंगल में रहते हैं। ()
5. तुम्हारा नाम क्या है? ()

इ) निम्नलिखित वाक्यों में से विशेषण शब्दों को पहचानकर लिखो।

1. यहाँ से शहर बहुत दूर है। ()
2. मुझे अपनी संस्कृति बहुत पसंद है। ()
3. बसों की सुविधाएँ बहुत कम हैं। ()
4. राम का उम्र चार साल है। ()
5. भाग्यनगर बहुत सुंदर नगर है। ()

ई) निम्नलिखित वाक्यों में से संज्ञा शब्दों को पहचानकर लिखो।

1. हैदराबाद का और एक नाम है भाग्यनगर है। ()
2. आसमान में चिड़िया उड़ रही है। ()
3. ये दीवारें बहुत सुंदर हैं। ()
4. हिंदुओं का प्रमुख ग्रंथ भगवद्गीता है। ()
5. खुरान मुसलमानों का प्रमुख ग्रंथ है। ()

उ) सूचना के अनुसार किजिए।

1. मुझे नयी भाषा सीखना बहुत आसान है।

(रेखांकित शब्द का विलोम शब्द लिखकर वाक्य फिर से लिखो।)

2. पुरुष ढोल बजाते हैं। (रेखांकित शब्द का लिंग बदल कर वाक्य फिर से लिखो।)

3. हम जंगल में रहते हैं। (रेखांकित शब्द का वचन बदल कर वाक्य फिर से लिखो।)

सृजनात्मक अभिव्यक्ति:-

जंगु का परिचय अपने शब्दों में दो।

प्यारी बिटिया

अंधेरा = अर्धरात्रि

अपना = तमरियेक्य

अब = इप्पुडैते

आओ = रम्मू

आज रात = ఈ రోజు రాత్రి

कम = తక్కువ

कहाँ = ఎక్కడ

काँप = వనుకు

काया = శరీరము

किसे = ఎవరిని

क्यों = ఎందుకు

चला नहीं = నడువలేను

ठहरना = ఉండుట

ठीक = సరియైన

ठीक नहीं = సరియైనది కాదు

तुम्हारा = మీయొక్క

तेरे साथ = మీ వెంట

दिखाऊँ = చూపిస్తాను

देखो = చూడుము

धीरे - धीरे = నెమ్మది నెమ్మదిగా

पकड़ो = పట్టుకొనుము

पाना = పొందుట

प्यारी = ప్రियమైన

फिर = మరల

बचाना = కాపాడుటం

बाबा = తండ్రి, తాత

बिटिया = కూతురు

बुखार = జ్వరము

बुलाऊँ = పిలవాలి

बूढ़ा = ముసలివాడు

बेटी = కూతురు

बैठ = కూర్చో

बोलो = మాట్లాడుము

भरा = నిండిన

भली = మంచి, అందమైన

मेरा = నాయొక్క

यहाँ = ఇక్కడ

यही = ఇక్కడే

रात = రాత్రి

रानी = రాణి

राह = దారి

लड़की = బాలిక

सरदी = చలి

सवेरे = ఉదయము

सुबह = ఉదయము

हाथ = చేయి

G. M. Sudhakar L.P. Hindi
Cell - 9849277577

12. कबीर के दोहे

अति = मिक्थी, अधिक्कम्, एक्कुव

अति दूर = चाला दूरम्

अब = इक्कुव

आज = ए रोज

आपा = अहंकारम्

ऐसी = एविधम्

औरन =

कब = एक्कुव

करै = कर = चैयु

करैगो = करोगे = चैयु

काल = कल = निन्नु, रैयु

कोय = कोई = एक्कुव

खजूर = खजूरम्

खोजा = खोजना = अन्वेषिन्नु, तैंगिचु

चला = चल = एक्कुव

छाया = नीड

जो = एवद्वैते, एद्वैते, एवतैते

दिल = हृदयम्

दूर = दूरम्

देखन = देखने = चुचुक्कु

न = नहीं = क्कदु, वदु

पंथी = बालसारी

परलै = प्रलय = प्रलयम्

पल = क्षण = क्कणम्

पेड़ = चैयु

फल = फलम्

बड़ा = పెద్ద

बर्फ = మంచు

बहुरी = फिर = మరల

बानी = वाणी = మాట

बुरा = చెడు

बोलोए = మాట్లాడుము

मन = మనసు

मिलिया = मिलना = దొరుక్కు

मुझसा = నాలాంటి

में = నేను

लागै = తీసుకోనుటకు

सीतल = చల్లని

सो = काम = పని

हुआ = అయితే

होय =

होयगो = आना = వచ్చు

प्रश्न:-

1. चित्र में कौन दिखायी दे रहे हैं?

ज)

1. चित्र में कौन दिखायी दे रहे हैं?

ज)

2. उनके बारे में तुम क्या जानते हो?

ज)

काल करै सो आज कर, आज करै सो अब।
पल में परलै होयगो, बहुरी करैगो कब॥

शब्दार्थ:-

भाव:-.....

.....

.....

बुरा जो देखन मैं चला, बुरा न मिलिया कोय।
जो दिल खोजा आपना, मुझसा बुरा न कोय॥

शब्दार्थ:-

भाव:-.....

.....

.....

बड़ा हुआ तो क्या हुआ, जैसे पेड़ खजूर।
पंथी को छाया नहीं, फल लागै अति दूर॥

शब्दार्थ:-

भाव:-.....

.....

.....

ऐसी बानी बोलिए, मन का आपा खोय।
औरन को सीतल करै, आपहु सीतल होय॥

शब्दार्थ:-

भाव:-.....
.....
.....

सुनो-बोलो:-

1. कबीरदास कवि ही नहीं, समाज सुधारक भी थे। इनके दोहों में किस प्रकार की समाज सुधार की भावना थी?

ज).....
.....
.....
.....

2. हमारे समाज में क्या-क्या समस्याएँ हैं?

ज).....
.....
.....
.....

3. तुम अगर कवि होते तो कैसी कविता लिखते?

ज).....
.....
.....
.....

पढ़ो:-

अ) कविता पढ़ो और निम्न लिखित भाव किन पंक्तियों में आये हैं, उन पंक्तियों को लिखो।

- कबीर ने समय से पूर्व काम करने की बात की है।

.....

.....

- दूसरों की बुराई देखने से पहले अपनी बुराई देखो।

.....

.....

- दूसरों की भलाई करने वाला ही बड़ा आदमी है।

.....

.....

- हमें मधुर वचन बोलने चाहिए।

.....

.....

आ) दोहा ध्यान से पढ़ो। नीचे दिये दोहे को क्रम से लिखो।

औरन को सीतल करि, मन का आपा खोय।

ऐसी बानी बोलिए, आपहु सीतल होय॥

.....

.....

बहुरी करैगो कब॥ पल में परलै होयगो,
आज करै सो अब। काल करै सो आज कर,

.....

.....

बड़ा हुआ तो क्या हुआ, पंथी को छाया नहीं,
जैसे पेड़ खजूर। फल लागै अति दूर॥

.....

.....

मुझसा बुरा न कोय॥ बुरा जो देखन में चला,
जो दिल खोजा आपना, बुरा न मिलिया कोय।

.....
.....

लिखो:-

अ) नीचे दिये गये प्रश्नों के उत्तर लिखो।

1. कबीरदास ने "पल में परलै होयगो" क्यों कहा?

ज).....
.....
.....

2. छाया देने वाले पेड़ों के नाम लिखो।

ज).....
.....
.....

3. हमें अपने साथियों के साथ आपस में कैसा व्यवहार करना चाहिए?

ज).....
.....
.....

आ) तुम अपना काम समय पर अकरते हो। नीचे दिये समय पर तुम क्या-क्या काम करते हो?

सुबह सात बजे :

सुबह नौ बजे :

दोपहर एक बजे:

शाम चार बजे:

शाम चार बजे:

रात नौ बजे:

शब्द भंडार:-

अ) शीतल का अर्थ है- ठंडा। कुछ ठंडी चीजों के नाम लिखो।

जैसे:- बर्फ

.....

.....

.....

भाषा की बात:-

अ) पढ़ो। अर्थ समझो।

पल - क्षण

परलै - प्रलय

नीर - पानी

आपा - अहंकार

सृजनात्मक अभिव्यक्ति:-

अ) समय के सदुपयोग के बारे में चार वाक्य लिखो।

.....

.....

.....

.....

.....

कबीर दास का परिचय:-

कबीर संत कवि हैं। वे समाज सुधारक भी थे। उनके दोहे "बीजक" में हैं।

इनकी भाषा " सधुक्कड़ी" है। इनके दोहों में मानवता की भावना है।

11. సాహసీ సునీతా

ఇథర - తథర = ఇరుప్రక్కల

తపాయ = ఉపాయము

ఆధునీ = స్త్రీల ఉత్తరీయము

కార్య = కార్యము

కృత లోగ = కొద్దిమంది

గడబడ = గడబిడ

గాడీ = బండి

గార్డ = రక్షకుడు

ఘాస = గడ్డి

చాలక = చోదకుడు, వాహనము వారు

జనవరీ = జనవరి

జరూర = తప్పని సరి

జాన = ప్రాణము, కల్పనాశక్తి

టూట్ = విరుగు

తమీ = అప్పుడు

దుర్ఘటనా = ప్రమాదము

దూర్ = దూరము

ధీమీ = మందగమనము

నజర = దృష్టి

నికలనా = బయలు దేరుట

పటరీ = పట్టాలు

పర = మీద

పురస్కార = బహుమతి

బచానా = రక్షించుట

బత్తీ = దీపము

భారత సరకార = భారత ప్రభుత్వము

మాँ = అమ్మ

యాత్రీయో = యాత్రీకులు

రాస్తా = దారి

రైల = రైలు

రైలగాడీ = రైలు బండి

లహరానా = రెపరెపలాడుట

లాల = ఎరుపు

లెకర = తీసుకొని

లోగ = ప్రజలు

వहाँ సే = అక్కడనుండి

వాహన = వాహనము

సంకెత = సంకెతము

సడక = దారి

సాహసీ = సాహసవంతురాలు

సూజ్న - బూజ్న = సాధారణతెలివి

సూజ్నా = ఆలోచన, తోచు

సోచకర = ఆలోచించి

प्रश्न:-

1. चित्र में क्या दिखायी दे रहा है?

ज)

.....

2. लड़की क्या कर रही है?

ज)

.....

सुनो-बोलो:-

1. सुनीता पटरी के पास क्यों गयी?

ज)

.....

.....

.....

2. टूटी पटरी देखकर सुनीता ने क्या सोचा होगा?

ज)

.....

.....

.....

3. चालक के लिए लाल और हरा झंडा किसके सूचक हैं?

ज)

.....

.....

.....

पढ़ो:-

अ) उचित शब्द से रिक्त स्थान भरो।

1. सुनीता घास लेकर जा रही थी। (घर / शहर)
2. स्टेशन वहाँ से दूर था। (बस / रेल)
3. वह पटरी के पास जाकर लहराने लगी। (ओढ़नी / झंडा)
4. भारत सरकार ने के दिन सुनीता को पुरस्कार दिया। (15 अगस्त / 26 जनवरी)

लिखो:-

1. सुनीता और उसकी माँ ने क्या देखा?

ज)

.....

.....

.....

2. गाड़ी कैसे रुक गयी? किस बत्ती को देखकर गाड़ी चल पड़ती है।

ज)

.....

.....

.....

3. ट्राफिक सिग्नल्स (यातायात नियम) के बारे में तुम क्या जानते हो? अपने शब्दों में लिखो।

ज)

.....

.....

.....

शब्द भंडार:-

रेलवे स्टेशन से जुड़े कुछ शब्द लिखो।

.....

.....

भाषा की बात:-

अ) पढ़ो-समझो:- सफेद घोड़ा गरम चाय ठंडा पानी लाल ओढ़नी

आ) रेखांकित शब्दों को लिंग बदल कर वाक्य फिर से लिखो।

1. लड़की घास लेकर घर जा रही थी।

ज)

2. माँ पटरी के पास रुक गयी।

ज)

3. रानी होने वाली दुर्घटना को सोचकर काँप रही।

ज)

4. चाचाजी दोनों हाथ उठाकर रुकने का संकेत करने लगे।

ज)

5. मोर जंगल में रहती है।

ज)

इ) वचन बदलो।

1. घर - 2. रास्ता - 3. रेल -

4. गाड़ी - 5. पटरी - 6. बत्ती -

ई) निम्न लिखित शब्दों को अर्थ लिखकर वाक्य में प्रयोग कीजिए।

शब्द	अर्थ	वाक्य प्रयोग
पुरस्कार		
सरकार		
प्रशंसा		
सूझ-बूझ		
चालक		
गड़बड़		
काँपना		
दुर्घटना		
इधर-उधर		
नज़र		

उ) पाठ पढ़कर वाक्यों को सही क्रम में लिखो।

1. घास लेकर घर जा सुनीता रही थी।

2. वहाँ से भी दूर था रेलवे स्टेशन।

3. एक उपास तभी उसे सूझा।

4. गाड़ी की चाल उसने कादी धीमी।

5. इधर-उधर देखने लगी दोनों।

सृजनात्मक अभिव्यक्ति:-

लाल ओढ़नी दिखाते हुए जब सुनीता रेल की ओर दौड़ रही थी तो उसके मन में क्या विचार आये होंगे।

18. घंटी की आवाज

आवाज = శబ్దము, ధ్వని

आश्चर्य = ఆశ్చర్యము

इनाम = బహుమతి

उपहार = కానుక

उर = భయము

एक - दूसरे = ఒకరినొకరు

काँटे = ముల్లులు

घंटा = గంట

घिर = తిరుగు

घोषणा = ప్రకటన

चारों ओर = నలువైపుల

छोड़कर = వదిలిపెట్టి

जंगल = అడవి

जगर = నగరము

जमाना = కాలము

जागना = మేల్కొనుట

झाड़ियाँ = పొదలు

झुंड = గుంపు

झूठ = అబద్ధము

झोपड़ी = చిన్నగుడిసె

डाल = కొమ్మ

ढेर = చంపుట, మరణించుట

तेज = వేగంగా, తెలివి

थैले = సంచి

दिलाना = ఇప్పించుట

दिशा = మార్గము, దిక్కు, మూల

नींद = నిద్ర

परेशान = విసిగిన, వ్యాకులత చెందిన

पशु - पक्षी = పశుపక్షాదులు

पहाड़ी = పర్వతసంబంధమైన

पुराना = పాత, ప్రాచీనము

फल = పండు

बंदर = కోతి

बजना = మ్రోగించుట

बहुत = చాల

बात = విషయము, మాట

बुरा = చెడు

भयानक = భయంకరమైన

महाराज = మహారాజు

मिलकर = కలసి

मुकाबला = పోటీ, పోటీపడుట

मुक्ति = ముక్తి

मुसाफिर = విశ్రాంతి మందిరము

रह - रहकर = నిలబడి నిలబడి

राक्षस = రాక్షసి

रात - रात = రాత్రికిరాత్రి

रात = రాత్రి

वास्तव = నిజముగా

साफ़ = శుభ్రము

सामने = దగ్గరలో

सारा = అంతయు

हिम्मत = ధైర్యము

हैराना = ఆశ్చర్యపడిన, కలత చెందిన

होशियार = తెలివైన

17. आत्मविश्वास

अभ्यास = अभ्यासము

आत्मविश्वास = ఆత్మవిశ్వాసము

आर्ट = కళ

उदास = ఆసక్తిలేనివాడు

कमरा = గది

कला = కళ

कागज = కాగితము

कामयाब = కృతత్యుడు

किताब = పుస్తకము

कीमत = వెల, ధర

क्षण = క్షణము

खरीदना = కొనుగోలు చేయుట

खुद = స్వయముగా

खूब = మంచి, అందమైన

चिडिया = పక్షి, జంతుప్రదర్శనశాల

चित्र = చిత్రము

चित्रकारी = చిత్రకారిని

छट्टी = సెలవు

जीवन = జీవితము

तम = నిశ్చితమైన, పరిష్కరించుట

तशतरी = పళ్ళెము, చిన్నపళ్ళెము

तुरंत = వెంటనే

दरवाजा = వాకిలి

दुर्घटना = ప్రమాదము

देख = చూచు

पढ़ना = చదువుట

पिछले साल = మునుపటి సంవత్సరము

प्रदर्शन = ప్రదర్శన

प्रेरणा = ప్రేరణ, ప్రోత్సాహము

बगीचा = తోట

बडल =

बिताना = గడుపుట

ब्रश =

महसूस = అనుభవించుట

मिलाना = కలుపుట

मेहनत = శ్రమ, కష్టపడుట

रुची = రుచు, అభిప్రాయము

लाचार = నిస్సహాయుడు

लौटना = తిరిగివచ్చుట

विश्वास = నమ్మకము

शक्ति = శక్తి

सफलता = విజయము

सफेद = తెలుపు

साल = సంవత్సరము

सुनना = వినుట

सैंकड़ों = వందలకొలది

प्रश्न:-

1. चित्र में क्या दिखायी दे रहा है?

ज)

.....

2. विकलांग लोगों के लिए तुम क्या करना चाहोगे?

ज)

.....

सुनो-बोलो:-

1. रोहित की तरह तुम्हें किन चीजों में रुचि है?

ज)

.....

.....

.....

2. अपनी किसी एक रुचि के बारे में बताओ?

ज)

.....

.....

.....

3. आत्मविश्वास रहने पर हम क्या-क्या कर सकते हैं?

ज)

.....

.....

.....

पढ़ो:-

अ) उचित शब्द से रिक्त स्थान भरो।

1. रोहित (पत्रकार / चित्रकार) है।
2. वह (सुनने / बोलने) की शक्ति खो बैठा।
3. एक दिन वह (बस / बगीचे) में बैठा था।
4. लोग उसके चित्रों की बड़ी (बुरई / प्रशंसा) करते थे।

आ) जो चित्र बनाता है उसे चित्रकार कहते हैं। उसी प्रकार निम्न लिखित व्यक्तियों को क्या कहते हैं?

- जो कविता लिखता है

- जो नृत्य करता है

- जो अभिनय करता है

- जो गाना गाता है

- जो मूर्ति बनाता है

लिखो:-

1. रोहित छुट्टियों में कहाँ गया था? लौटते समय उसके साथ क्या हुआ?

ज).....

.....

.....

.....

2. रोहित को चित्र बनाने की प्रेरणा कैसे मिली? उसके पिता ने उसकी सहायता कैसे की?

ज).....

.....

.....

.....

शब्द भंडार:-

रोहित बगीचे में बैठा था। अब बताओ कि तुम घूमने के लिए कहाँ-कहाँ जाते हो-

ज)

.....

.....

भाषा की बात:-

आप आइए। (आ) माता भोजन बनाती है। (बनाना)

वह दौड़ता है। (दौड़) सीता खाती है। (खा)

बालक पढ़ता है। (पढ़) रमा लिखती है। (लिख)

[ऊपर दिये गये वाक्यों में आना, दौड़ना, लिखना, पढ़ना, बनाना, खाना आदि शब्द संज्ञा या सर्वनाम द्वारा किये गये कार्य को बतलाते हैं। ऐसे शब्दों को क्रिया कहते हैं।]

अ) निम्नलिखित शब्दों को वचन बदलकर वाक्य में प्रयोग कीजिए।

शब्द	वचन	वाक्य प्रयोग
छुट्टी		
किताब		
चिड़िया		
पेड़		

आ) निम्नलिखित शब्दों को विलोम शब्द लिखकर वाक्य में प्रयोग कीजिए।

शब्द	विलोम शब्द	वाक्य प्रयोग
दिन		
नहीं		
सुंदर		
रुचि		
सफेद		
देश		
अच्छा		

इ) निम्नलिखित शब्दों को अर्थ लिखकर वाक्य में प्रयोग कीजिए।

शब्द	अर्थ	वाक्य प्रयोग
दुर्घटना		
महसूस		
उदास		
रंग-बिरंग		
प्रशंसा		
प्रदर्शन		
चित्रकार		
खरीदना		
आत्मविश्वास		
प्रेरणा		

ई) नीचे दिये गये वाक्यों में क्रिया शब्द पहचानकर लिखो।

1. एक दिन वह बगीचे में बैठा था। (.....)
2. उसने पिताजी को दरवाज़े पर देखा। (.....)
3. जीवन में कुछ बनना है, तो खूब पढ़ना चाहिए। (.....)
4. पिछले साल छुट्टियाँ बिताने वह कश्मीर आया था। (.....)
5. तुम सुन नहीं पाते हो तो, क्या देख सकते हो। (.....)

3. కంజూస సెఠ

I. శబ్దార్థ: -

आगे = ముందుకు

आठ = ఎనిమిది

उतरना = దిగుట

ऊँचा = ఎత్తైన

एक = ఒకటి

एकदिन = ఒక రోజు

कंजूस = పీసినారి

कभी = ఎప్పుడూ

कितना = ఎంత

कैसे = ఏవిధంగా

खूब = ఎక్కువగా

चढ़ = ఎక్కు

चार = నాలుగు

चिल्लाना = అరుచుట

जरूर = తప్పనిసరి

डरना = భయపడుట

तीसरा = మూడవ

तोड़ना = త్రుంచుట

दुकानदार = అంగడివాడు

दूसरा = రెండవ

दे दो = ఇవ్వుము

देना = ఇచ్చుట

दो = రెండు

नहीं = లేదు, కాదు, వద్దు

नारियल = కొబ్బరికాయ

पड़ = పడు

पहला = మొదటి

पूछ = అడుగు

पूछना = అడుగుట

बचाओ = రక్షించుము

बचाने वाला = రక్షించువాడు

बाजार = సంత, మార్కెట్

बोलो = మాట్లాడుము

मिलना = దొరుకుట

मुझे = నన్ను,

रुपया = రూపాయి

लटकना = వ్రేలాడుట

लटके - लटके = వ్రేలాడుతూ

लेना = తీసుకొను

लेने = తీసుకొనుటకు

वहीं से = అక్కడ నుండి

सारे = అన్నియు

सेठ = సేటు

सोचना = ఆలోచించుట

हजार = వెయ్యి